

1. In 1943 broedde in onzen tuin in Schiedam a/d Warande één paartje van de tjiftjaf. Eerste broedsel: 6 eitjes, 6 jongen uitgevlogen. Daarna een tweede broedsel: 6 eitjes, 5 jongen. Het tweede nest lag in hetzelfde klimoprandje tegen een schutting, ± 2 m van het eerste. Data hiervan heb ik niet genoteerd. Twee broedsels staan hier echter vast.

2. In den tuin van de Beyart te Maastricht vond ik op 25 April '46 een tjiftjaf met 6 eitjes: 5 jongen vlogen uit. Ik heb eenige hiervan nog een tijdje zien voeren na het uitvliegen, tot zij verdwenen waren. De tjiftjaf behield echter zijn territorium en verwisselde slechts van zangboom. Hij koos een beuk ± 20 m van zijn eerste (linde), waar hij echter óók nog meermalen zong. Op 12 Juli '46 vond ik zijn tweede nest met 5 jongen, ± 9 dagen oud en zonder eitje. Twee broedsels staan hier vast.

3. Een andere tjiftjaf had als zangboom een hoge wilg, vlak achter de grensmuur van onzen tuin. Nu zag ik omtrent 10 Mei vaak een tjiftjaf, die op de sparren in onzen tuin bij dien muur voedsel kwam zoeken en dan telkens over den muur verdween, soms wel 10 maal per uur. Begin Juli kon ik weer precies hetzelfde waarnemen. Voor het laatst, dat ik er op lette, 13 Juli. Voor mij staat het vast, dat die tjiftjaf in beide perioden nestjongen of uitgevlogen jongen voerde. Maar de mogelijkheid blijft, dat het eerste broedsel met jongen verstoord werd en er dus van een nalegsel sprake zou zijn. De tijden kloppen echter goed met de overige waarnemingen. Ik heb eenige malen — zij het bij andere soorten — opgemerkt, dat nalegsels spoedig na het verstoren van het eerste volgen.

4. Op het terrein De Scharck aan den Mergelweg alhier vond ik Zaterdag 20 April een tjiftjaf met 5 eitjes. Later broedde die op 6. De jongen vlogen uit. Ik vond geen onbevruucht eitje meer in het nest. Op dezelfde helling zag ik op Zaterdag 6 Juli eenige malen een tjiftjaf op dezelfde plek achter de helling verdwijnen. Wij konden de plek van het invliegen niet precies zien en tijd tot zoeken ontbrak. Op Woensdag 10 Juli zagen wij hem nog in hetzelfde kleine groepje struikjes verdwijnen. Wij vonden in dit groepje drie pas uitgevlogen jongen en ook het leeg nestje. De afstand van het eerste nest was wel zeker 40 m, maar ik heb hier nooit twee zingende $\delta \delta$ opgemerkt.

5. Bij een vijfde geval van twee ver uiteen

liggende data van twee legsels op hetzelfde terreintje (Napoleonsheuvel) was dit wél het geval. Maar wéér was het eerste legsel (1 Mei broedend) 6, het tweede (26 Juni broedend) 5.

6 en 7. Twee $\delta \delta$ hadden een vast gebied op het Enci-terrein, ver van elkaar. Ze zochten daar soms laag bij den grond voer, en hielden zich daar op tot laat in Juli, in dit opzicht wezenlijk verschillend van een spotvogel, tuinfluiter en grasmusch, die ik waarnam en die eenigen tijd na het uitvliegen der jongen met deze uit het broedgebied verdwenen. Nestjes heb ik hier niet gevonden. Deze eenige 7 paartjes, die ik langeren tijd vrij geregeld waarnam, hadden dus zeker of zeer vermoedelijk 2 broedsels.

DE MYCOFLORA DER VENRANDEN IN MIDDEN-LIMBURG

door

G. PH. VERSCHUEREN,
Roermond

De, in plantengeografisch opzicht, zoo eenvormige randzone der ondiepe heideplassen wordt in zomer en herfst wat rijker gevarieerd door een aantal interessante soorten uit het paddenstoelenrijk, die aangepast zijn aan deze vochtige standplaats en welke men op andere groeiplaatsen — het sphagnetum uitgezonderd — niet of slechts hoogst zelden zal aantreffen. Zij volgen het verlandingsproces, waar dit in diepere plassen voortgang vindt, en maken daardoor een scherpe indeeling naar associatie's niet goed mogelijk. Het is in 't algemeen uitermate moeilijk mycologische kensoorten voor onze plantenassociatie's aan te geven. Dit lukt o.a. slechts bevredigend voor het *Alnetum glutinosae*, dat in Midden-Limburg met talrijke mycologische kensoorten vertegenwoordigd is.

Voor de venranden in Midden-Limburg zou ik twee soorten als dominerende soorten in mycologischen zin willen vastleggen, beide in groot aantal elk jaar en langs elk ven voorkomend en door hun massaal optreden de andere soorten ver achter zich latend. De eerste soort, die in het voorseizoen haar optimumgroei bereikt is *Collybia leucomyosotis*, de andere, die domineert in de tweede helft van het seizoen, tot laat in November toe, is *Hypholoma polychrichi*.

Collybia leucomyosotis Cooke et Sm.

Dit teere hygrophane zwammetje met zijn bruinrijks doorzichtig gestreept hoedje ($1\frac{1}{2}$

tot $2\frac{1}{2}$ cm) is in hoofdzaak een bewoner van het vochtige sphagnetum, komt veelvuldig voor in het Brabantsch Limburgsch Peelgebied en vanzelfsprekend ook in de Drentsche venen. Wat zijn geografische verspreiding betreft blijkt het wel een typische noordelijke soort te zijn, getuige het frequente voorkomen in Denemarken, de omgeving van Leningrad, het noordelijk deel van de U.S.A., terwijl ze slechts enkele malen in Frankrijk is waargenomen. ¹⁾

We zullen den naam van dit zwammetje waarschijnlijk wel moeten wijzigen in: *Collybia palustris* Peck., een naam, die oudere rechten heeft, daarbij ook meer spreekt.

Een sterk aan *Collybia leucomyosotis* verwante soort komt hier eveneens voor langs een enkel ven op de Horner heide, n.l. *Collybia misera* Fr. In de natuur is zij gemakkelijk van de eerstgenoemde te onderscheiden: het hoedje blijft altijd min of meer convex, wordt dus niet vlak of zelfs concaaf, zooals bij *leucomyosotis*, het heeft een kleine spitse umbo, terwijl de lamellen dichter opeenstaan. De kleur is ook meer donkergrijs. Ik houd het met Lange ²⁾ voor een aparte soort, alhoewel de microscopische kenmerken weinig uiteen lopen.

De tweede dominerende soort, die tot einde November langs de vennen aan te treffen is, zelfs nog opduikt, nadat enkele flinke nachtvorsten bijna alle frisch spoor van fungileven verdreven hebben, is:

Hypholoma polytrichi Fr. (sensu Ricken).

Om deze soort heeft tot voor eenige jaren een groote verwarring geheerscht in de literatuur, hoofdzakelijk onder den invloed van Fries, die ze beschouwde als een variëteit van *Psilocybe uda*. Een feit is het, dat in het veld deze twee soorten vaak lastig van elkaar te onderscheiden zijn, vooral als ze tezamen voorkomen, zooals ook hier het geval is. Dit geldt in 't bijzonder voor jonge exemplaren. Toch heeft Ricken ³⁾ ze reeds scherp uit elkaar gehouden. Het duidelijkste macroscopische verschil zit in de kleur van de sporenprent! De sporen van *Hyph. polytrichi* zijn lichtbruin-purper (onder het microscoop opvallend bleek), die van *Psil. uda* zijn donkerviolet (onder het microscoop prachtig violet). Het opvallendste microscopische verschilkenmerk ligt in de sporengrootte.

Uit onderstaande mogen de voornaamste verschillen duidelijk uitkomen.

Hypholoma polytrichi (Fr.) (sensu Ricken). *Psilocybe uda* (Pers.)

Hoed: Diameter 1-2 cm. In jongen toestand licht roodbruin, spoedig ± geel. Aanvankelijk met duidelijke witte resten van het velum partiale. De hyphen in het hoedoppervlak zijn voorzien van talrijke gespen en hebben een gladden wand (diam.: 3-4 μ).

Lamellen: Bleekgeel, later donkerder tot iets olijkleurig.

Steel: Boven bleekgeel, naar de basis lichtbruin. Bij jonge exemplaren vaak duidelijke resten van het velum partiale.

Sporen: In massa: lichtbruin-purper

$7\frac{1}{2}$ - $8\frac{1}{2}$ / $3\frac{1}{2}$ -4 μ

Basidiën: 4-sporig.

Hoed: Diameter $1\frac{1}{2}$ - $2\frac{1}{2}$ cm. Bruingeel met olijkleurige bijtoon.

Geen resten van het velum partiale.

De hyphen van het hoedopp.vl. zijn slechts spaarzaam voorzien v. gespen en hebben een min of meer gegranuleerden wand. (diam.: 5-7 μ).

Lamellen: Licht, later vuilpurperkleurig.

Steel: Bruin tot roestkleurig, naar den top iets geel.

Sporen: In massa: donkerviolet

15-17 / 7-8 μ

Basidiën: 2-sporig.

Op één plaats (Heelderpeel) vind ik regelmatig een grootsporigen vorm van *Hypholoma polytrichi*. Het blijkt dan echter, dat talrijke basidiën 2-sporig zijn.

Psilocybe ericaea (Fr. et Pers.)

Deze soort ontbreekt hier evenmin langs de venranden, alhoewel haar optreden minder uitbundig is dan in de Drentsche venen. De meeste exemplaren hebben hier bijna witte lamellen in jeugdtoestand, wat zijn oorzaak vindt in het geringe aantal *pleurocystiden* met gelen inhoud. Wanneer de plaatjes duidelijk geel zijn blijken deze *cystiden* in grooter aantal aanwezig te zijn.

(Wordt vervolgd).

¹⁾ Bulletin Soc. Myc. de France 1939 pg. 204.

Revue de Mycologie 1939 pg. 65.

²⁾ J. E. Lange, Flora Agaricina Danica Vol. II pg. 66.

³⁾ A. Ricken, Blätterpilze pg. 249 en 254.